

Mik a pszichológiai tevékenység szabályozásának nehézségei?

A Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete célul tűzte ki, hogy megalakítja, pontosabban a jogalkotó segítségét és intézkedését kéri egy pszichológus kamara létrehozásában. A létrejövő kamara egyik legfontosabb feladata lenne a pszichológiai szolgáltatások minőségének ellenőrzése.

A szakmai tevékenység ellenőrzésének alapvetően két eszköze van.

Az egyik, hogy a tagságon belül, a tagság által elfogadott belső szakmai szabályok szerint nyilvántartják, ellenőrzik, kontrollálják a szakmagyakorlást.

A másik eszköz a jogalkotás, mely a kamara szempontjából külső eszköz, de nem képzelhető el a kamara szakmai közreműködése nélkül. Ennek oka pedig az, hogy, amennyiben egy szakma alapvető szabályait jogi eszközökkel szeretnénk befolyásolni, pontosan meg kell határozni a szabályozás mélységét, azaz meddig kell állami szinten beavatkozni és mikor elegendő a szakma önszabályozása. Ismerni kell továbbá az adott terület működését, szaknyelvét, eljárásait, hagyományait, különböző szakterületeit és azon egymáshoz való viszonyát, és elhatárolását más, hasonló szakmáktól. Ezen szakterületi ismeretek közvetítése a jogalkotó felé rendszerint tudományos intézményeken, szakszervezeteken, szakmai testületeken keresztül történik. A pszichológia szakmájának azonban jelenleg nincs ilyen szervezete.

Ha mégis a szabályozás lehetséges eszközeire és módjaira gondolunk, egy nagyon sajátos és nagy tiszteletet követelő körülménnyel találkozunk: a pszichológiai szolgáltatások – és más hasonló szakszerű vagy áltudományos szolgáltatások – esetében a tevékenység szükségszerűen zárt körben, bizalmi légkörben, a titoktartás kötelezettsége mellett történik.

Nem ülhet be megfigyelő, leggyakrabban nincs nyilvános végeredmény, nincs fellebbezés vagy fizikailag könnyen mérhető, látható, kézzel megtapintható eredmény. A tudományos terápiás hatékonyság vizsgálatok ez alól kivételt képeznek, de a jogalkotóhoz ezen eredményeknek is el kell jutniuk.

Az egészségügyi tevékenységhez hasonlóan a pszichológiai tevékenység rendszerint négy szemközti vizsgálaton vagy kezelésen alapul, eredménye, azaz a „szerződés teljesítése” ráadásul nem vizsgálható úgy, mint egy ingatlan adásvétel vagy egy vállalkozási szerződés eredménye. A szabályozás, a jogalkalmazás nehézsége a jogász apparátus számára részben ezen alapul. De szintén nehézség, ahogy az egészségügynél is, hogy az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása mellett kell elhatárolni a káros tevékenységektől és a társszakmáktól, ahol az ellenőrzés hasonló nehézségekbe ütközik. Magyarországon jelenleg kb. 10.000 személynek van okleveles pszichológus végzettsége. Feltehetően nem mindenki

gyakorolja a szakmát, de ha óvatos becslés alapján csak 6-7000 fő gyakorol ilyen tevékenységet megfelelő végzettséggel, akkor óriási azoknak a száma, akik végzettség nélkül teszik mindezt, vagy kompetenciahatárukon túl tevékenykednek. A szabályozott körülmények között dolgozó klinikai szakpszichológusok száma mindösszesen kb. 800 fő! Ez egy elenyésző kisebbség a szakmagyakorlókon belül.

A vállalkozás azonban nem lehetetlen. Az egészségügyön belül is kialakult már az az adminisztrációs rendszer, mely a megfelelő szabályozási kereteken belül lehetővé teszi a betegek állapotának, állapotváltozásának dokumentálását, a gyógyszerezés vagy az elvégzett beavatkozások nyomon követését. Ilyen dokumentációt a pszichológusok is használnak, titoktartás mellett. Az egészségügy területén kívül ennek a formáját, gyakoriságát jelenleg jogszabály nem rögzíti, még kevésbé azt, hogy ezt ki ellenőrizheti és probléma esetén hogyan kell eljárni. A szupervízió a pszichológia hatékony eszköze a szakmagyakorlók belső folyamatainak és szakmai kompetenciáiknak követésére, de egy esetleges visszaélés vagy jogsértés esetén aligha alkalmazható bizonyítási eszközként.

Kívánatos lenne annak a biztosítása, hogy a pszichológusok a szakterületek mindegyikén a megfelelő kompetenciák birtokában, rögzített protokollok alapján ellenőrizhető eljárások mentén dolgozzanak, és a szakmán kívüliek ne kelthessék azt a látszatot, hogy hasonló szolgáltatást nyújtanak, így az ő adminisztrációjuk ne lehessen ezzel megegyező.

Látható, hogy égetően szükséges a szabályozatlan pszichológiai tevékenység kereteinek meghatározása, összhangban a klinikai szakpszichológusok tevékenységének szabályozásával és a társszakmák egymás közötti elhatárolásával. Szükséges továbbá az egyéb szakembereket visszaszorítani a kompetenciáik határain belülre, megteremtve az összhangot és a szinergiát a szakmák képviselői között.